

Täysistunto

Tiistai 22.5.2018 klo 14.09—16.51

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi EU-ympäristömerkistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2018 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 5/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 5/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

16.30 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä määritellään se, mikä taho jatkossa hoitaa ympäristömerkin hallintoa toimivaltaisena elimenä Suomessa. Ympäristövaliokunta on tämän asian siis käsitellyt, ja asia on sinänsä ihan riidaton ja oli yksimielinen. Ainoa, joka asiasta on jotain kysynyt, on edustaja Pirttilahti, ja hänkin on varmaankin aika pitkälle samaa mieltä.

Noin yleisesti: Meillä on erilaisia ympäristömerkkejä aika paljon käytössä. On EU-ympäristömerkki, joka on iältään 25 vuotta ja jota käsitellään tässä, on pohjoismainen Joutsenmerkki, on Avainlippu-merkki ja näin poispäin. Kuluttajan kannalta tilanne saattaa tietysti olla haastava, koska on ehkä vaikea aina hahmottaa, mitä mikäkin merkki pitää sisällään, minkälaisia lupauksia, mitkä kriteerit ovat, että pääsee mukaan, ja näin poispäin. Eli se asettaa kyllä tiedotukselle ja valistukselle omat vaatimuksensa.

Yritysten kannalta on tärkeää pitää tietysti huoli siitä, että myös jatkossa merkit ovat myös pienten yritysten saavutettavissa ilman kohtuuttomia kustannuksia, byrokratiaa ja raportointia. Tavoite on hyvä, mutta se ei saa muodostua liian suureksi taakaksi. Toinen näkökulma on sitten se, että pitäisin ympäristömerkkejä tällaisena vapaaehtoisena välineenä: niihin voi lähteä mukaan tai voi olla lähtemättä mukaan. Yritys itse päättää, mikäli lähtee mukaan, ja sitten taas markkinat ja kuluttajat tekevät oman ostopäätöksensä kautta päätöksen siitä, haluavatko olla mukana ikään kuin tukemassa merkillä varustettua tuotetta vaiko eivät. Yrityksen kannalta tällaisen merkin pitää tietysti olla vähän semmoinen myyntivaltti, että siihen liittyy sellaisia tekijöitä, jotka houkuttelevat asiakasta.

Todellakin valiokunnan mietintö on yksimielinen ja sinänsä riidaton, niin että tästä vain eteenpäin.

16.32 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Pauli Kiuru sanoi, tämä asia oli ympäristövaliokunnassa yksimielinen, ja tämän merkin pohja on ihan erinomainen. Tässä haetaan kestävää kehitystä ja varsinkin ympäristön asioitten vahvaa huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

mioimista, ja nämä merkithän yleensä myönnetään vain näille parhaille tuotteille ja palveluille. Se kannustaa myös valmistajia tekemään sitten ympäristön kannalta hyviä tuotteita ja edistää näitä tavoitteita. Myös nämä kriteerit ovat aina tiukempia kuin itse viranomaisille normaalisti annetut viranomaiskriteerit, ja tämä on tietenkin vapaaehtoinen merkki.

Itse olen joskus ollut luomuyrittäjä, minulla oli luomu-Leppäkerttu, ja siinä on vähän sama pohja kuin tässäkin, eli siinä tuottajalla pitää olla vastuu siitä omasta tuotannostaan ja itsekontrolli, mutta se kontrolloidaan myös ulkopuolelta, että se täyttää ne kriteerit, mitkä sille merkille asetetaan. Kuluttajan näkökulmastahan merkkejä meillä on paljon, mutta jos, niin kuin tässäkin merkissä, on viranomaispohja ja on myös vahva lainsäädännön pohja, tämä Ecolabel-pohja, niin näkisin, että kun kauppaan menee ja näitä tuotteita löytää, niin näitä tulee sitten sieltä hankittua.

16.33 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tämä ympäristömerkintöjen hallinnointi keskitetään Suomessa edelleen yhdelle yhtiölle, joka yhtenä ja ainoana koordinaattorina pitää huolen siitä, että tämän merkin hakeneiden yhtiöiden tai toimijoiden toiminta on nimenomaan asetetun laatuvaatimuksen mukaista.

Huonoahan näissä merkinnöissä on — esimerkiksi kotimaisen ruuan puolelta, kun kotimaista ruokaa on kehuttu hyvänä ruokana, ja sitähan se onkin viimeisen päälle — se, että valitettavasti monesti näissä asioissa ne merkinnät, joita sitten näihin paketteihin tulee, eivät ole täysin selviä. Itsekin ostin tässä viime kesänä mielestäni kotimaista juustoa, mutta tarkempi tutkimus osoitti, että se oli kovin kotimaisen näköinen paketti mutta tuote oli tuotu Hollannista saakka, ja kehuttiin, miten hyvää se on. Toivottavasti tähän erilaisten merkien viidakkoon saadaan joku järki syntymään, niin että nämä ympäristömerkit todella tarkoittavat sitä, että se on ympäristöystävällinen tuote tai palvelu, jonka asiakas ostaa. Ei saa käydä niin kuin tässä ruokapuolella on käynyt, että meillä on hävinnyt periaatteessa hyvin paljon markkinaa. Suomalainen ruoka on hävinnyt kilpailun sen tautta, kun näitä kaikenlaisia merkkejä tulee, ja kuluttaja on taas sitten ulkona kuin lumiukko, että onko tämä hyvä tuote vai huono tuote hänen terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta.

Esimerkkinä voin mainita tästä Euroopan unionin huonosta vaikutuksesta esimerkiksi erilaisten tuotteiden alkuperämaan häviämisen. Kun katselin tuossa uusia autonrenkaita, että missä ne on tehty, niin siellä oli kyllä, että on tuotettu EU-alueella, mutta missään ei näkynyt, missä ne renkaat on tehty. Se vähän harmittamaan jäi. Näin luulisi, että tämmöisenä aikana, mitä me elämme, nykyaikaisen tekniikan aikana, vaatteisiin, renkaisiin, ruokaan, mihin tahansa löytyisi selkeä merkintä, missä tämä tuote on tehty ja kuka sen on tehnyt. Meillähan vaaditaan esimerkiksi maanviljelijöiltä mieleöntä tarkkuutta siinä. Kaikki asiat pitää kirjata moneen, moneen kertaan, ja voi varjele, jos joku pieni merkintä kirjanpidosta puuttuu, siitä tulee kammottavat sanktiot, mutta kun yhtiö myy 35 miljoonaa autonrengasta, niin ei sillä ole väliä, missä ne tehdään. Tämä kuvaa sen erilaisten merkkien ja merkintöjen kirjavuutta: miten välillä osalla niistä merkeistä hämätään kuluttajia ja osalle näistä merkinnöistä sitten tehdään jopa rangaistus.

Tämä tilanne näiden erilaisten laatuumerkkien suhteen on täysin epäselvä, mutta toivon, että tässä päästään järkevimmille jäljille. Tämähän ei meidän osaltamme aukea Euroopan suuntaan millään muulla kuin sillä, että Suomi on EU:ssa entistä aktiivisempi ja ajaa sellaisia järjestelmiä, jotka ovat järkeenkäyviä ja selkeitä, ja asiakas kun ostaa tuotteen tai palvelun, hän tietää, mitä ostaa, eikä mene siihen halpaan, mitä minä juuston ostajana tässä viime kesänä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2018 vp

16.36 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Tämän EU-ympäristömerkin yhteydessä haluan nostaa myös kotimaisen ruoantuotannon esille. Usein, kun katsoo näitä merkintöjä, niin ne ovat hyvin pieniä, pitää melkein ottaa suurennuslasi. On erittäin hyvä asia, että nyt on tulossa merkintä ja monissa tuotteissa on jo, että se on antibioottivapaata broileria, siikaa, kotimaista. On hyvin tärkeää myös kuluttajalle tietää alkuperä ja se, kuinka tämä ruoka on tuotettu. Myös jos on kohdeltu eläimiä erittäin hyvin, pitäisi saada tällainen yleinen merkki, josta heti selviää, että tuotantoeläimiä on kohdeltu erikoisen hyvin ja tuotanto on erittäin eettistä. Mutta kuitenkin tämän yhteydessä tosiaan on se kotimainen ruoka ja sen antibioottivapaus, ja meillä kun sianlihaa tuotetaan, siat saavat pitää saparonsa. Tämä kilpailuasetelma ei ole tällä hetkellä EU:n moneen muuhun maahan verrattuna oikein, jos ajatellaan suomalaisia tuottajia. He joutuvat kärsimään siitä, koska monet tuottajat tuolla muissa EU-maissa leikkaavat saparot sioilta ja eläimiä ei ole kohdeltu kovinkaan hyvin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 63/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.